

YTÜ ve İSO'dan iş birliği

Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ) ve İstanbul Sanayi Odası (İSO), Ar-Ge'den nitelikli istihdama, ÜR-GE'den teknoloji transferine uzanan kapsamlı bir iş birliği protokolü imzaladı. "Üniversite-Sanayi İşbirliği Protokolü"nün imzaları, YTÜ Davutpaşa Kampüsü'nde düzenlenen törende YTÜ Rektörü Prof. Dr. Eyüp Debik, İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan tarafından atıldı. İki kurum Türkiye'nin ekonomik kalkınma hedeflerine doğrudan katkı sunmak amacıyla güçlerini birleştirdi.

SANAYİ-ÜNİVERSİTE EL ELE VERCEK

YTÜ Rektörü Eyüp Debik protokolle, geleneksel üniversite-sanayi iş birliklerinden farklı olarak çok katmanlı, performans odaklı ve öğrenci-akademisyen dostu bir yapı kurma sürecini başlattıklarını belirtti. Erdal Bahçivan ise sanayi kuruluşları açısından, üniversitelerle kurulan güçlü ortaklıkların, küresel rekabette avantaj sağlayan en önemli unsurlardan biri olduğunu söyledi.

İhracat iklimi endeksi yüzde 51

■ Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi**'nin Haziran 2025 dönemi sonuçları açıklandı. Endekste eşik değer olan 50,0'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşmeye, 50'nin altındaki değerler ise bozulmaya işaret ediyor. **İstanbul Sanayi Odası Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi**, haziranda önceki aya göre yatay bir seyirle 51,0 düzeyinde gerçekleşti ve Türk imalatçıların ihracat pazarlarında talep koşullarının ılımlı bir şekilde güçlenmeyi sürdürdüğüne işaret etti. Bu son veri ile birlikte ihracat iklimindeki iyileşme eğilimi 18 aya ulaştı. Haziranda Türk imalat sektörünün en büyük 10 ihracat pazarı içerisinde ekonomik aktivitenin en güçlü genişleme kaydettiği ülke yine Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) oldu-**EKONOMİ SERVİSİ**

Geleceğin sanayicileri bu iş birliğiyle yetişecek

Yıldız Teknik Üniversitesi (YTÜ) ile İstanbul Sanayi Odası (İSO), eğitimden inovasyona, istihdamdan teknoloji transferine kadar birçok alanda iş birliği yapılmasını öngören kapsamlı bir protokole imza attı. Protokol, Türkiye'nin ekonomik kalkınma ve teknolojik dönüşüm hedeflerine katkı sunacak stratejik bir ortaklığı hayata geçiriyor. YTÜ Davutpaşa Kampüsü'nde düzenlenen imza töreninde, protokol YTÜ Rektörü Prof. Dr. Eyüp Debik ve İSO Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan tarafından imzalandı. "Üniversite-Sanayi İş birliği Protokolü", "Eğitim ve Öğretim", "AR-GE ve İnovasyon" ile "Etkileşim ve İş Birliği Geliştirme" başlıkları altında yürütülecek.

YTÜ Rektörü Prof. Dr. Debik, sanayicilerle nitelikli ve sürdürülebilir bir iş birliği kurmayı hedeflediklerini belirterek, "Amacımız, üniversitemiz ile sanayi arasında etki odaklı bir yapı oluşturmak. KOOP modeliyle öğrencilerimize sanayinin kapılarını açacak, İSO Genç Araştırmacı Programı ile saha odaklı projeleri teşvik edeceğiz" dedi.

İSO Başkanı Erdal Bahçıvan ise, üniversitelerle yapılan güçlü iş birliklerinin küresel rekabette önemli bir avantaj sağladığını vurguladı. Bahçıvan, "Bu protokolle sanayicilerimize çözüm

sunabilecek yenilikçi uygulamaları geliştirme yolunda somut adımlar atacağız. Bilimle üretimi birleştirerek sanayinin dönüşümünü hızlandıracaktır" diye konuştu.

İş birliği kapsamında YTÜ öğrencileri, sanayi kuruluşlarında uzun dönemli staj yapabilecek, tez ve proje bazlı çalışmalarda yer alabilecek. Akademisyenler ise firmalarla birlikte ortak AR-GE ve ÜR-GE projelerine imza atacak.

YTÜ ve İSO'nun kurduğu bu yeni nesil model, klasik üniver-

site-sanayi işbirliklerinin ötesine geçiyor. İSO Genç Araştırmacı Programı, sektörel seminerler, girişimcilik ve mentorluk programları, ortak tez projeleri ve sanayi sertifikasyonları gibi başlıklar bu kapsamda öne çıkıyor.

Ayrıca, sanayiye yönelik özel eğitim içerikleri, ortak müfredatlar ve sertifika programlarıyla sektörel beceriler kazandırılacak. Böylece hem öğrenciler mezun olmadan saha deneyimi kazanacak hem de sanayici erken aşamada yetenekli iş gücüne erişecek.

ISO Türkiye İhracat İklimi Endeksi 51 oldu

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi haziranda 51 olarak gerçekleşti.

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen ISO Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin haziran ayı sonuçları açıklandı.

Endekste eşik değeri olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşme, 50'nin altındaki değerler ise bozulma olduğunu gösteriyor.

Sonuçlara göre, mayısta 51 olan ISO Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi haziranda da aynı düzeyde gerçekleşti ve üst üste 18. ay eşik değeri üzerinde yer aldı.

Haziranda Türk imalat sektörünün en büyük 10 ihracat pazarı içerisinde ekonomik aktivitenin en güçlü genişleme kaydettiği ülke yine Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) oldu. BAE'de büyüme mayısa göre ivme kazandı. Suudi Arabistan ve Kuveyt'te de belirgin artışlar kaydedilirken, Katar'da ekonomik aktivite yeniden büyümeye geçti. Lübnan ve Mısır ise daralma bölgesinde kaldı. Türk imalat sanayisi ihracatının yaklaşık yüzde 6'sını oluşturan ABD'de üretim hacmi haziranda bir önceki aya yakın tempoda seyrederken güçlü artışını sürdürdü. Birçok Avrupa ülkesinde ekonomik aktivite haziranda artış kaydetti. Almanya ve Birleşik Krallık yeniden genişleme bölgesine geçerken İtalya, İspanya ve Hollanda'da ise büyüme devam etti.

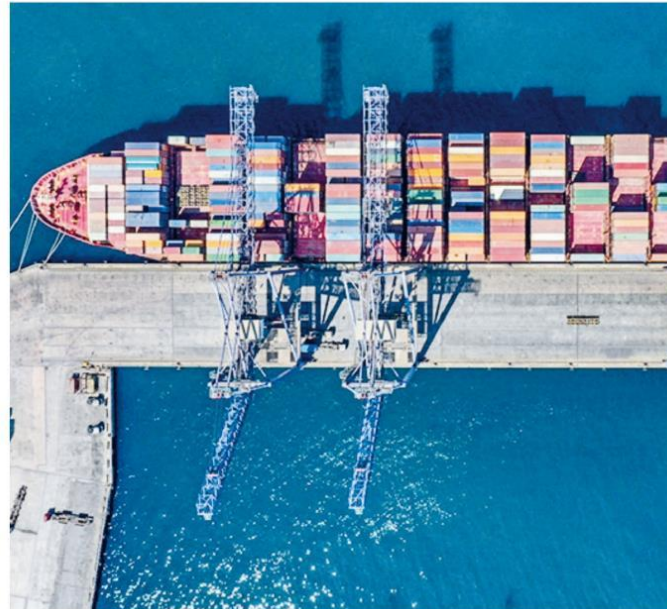
Anketin görece olumsuz gelişmesi ise Türk imalat sanayisi ihracatının en büyük 10 pazarı arasında yer alan Fransa ve Romanya'da üretimin azalmaya devam etmesi oldu.

Rusya'da da ekonomik aktivite son 4 ayda üçüncü kez zayıfladı. Haziranda görülen düşüş son 2,5 yılın en yüksek oranında gerçekleşti.

Haziranda anket kapsamında izlenen tüm ekonomiler içerisinde en güçlü üretim artışı Hindistan'da ölçüldü. Büyüme, Nisan 2024'ten bu yana en yüksek hızda kaydedildi. Buna karşılık, en sert bozulma ise imalat sanayisi üretiminin Kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda daraldığı Polonya'da görüldü.

Açıklamada sonuçlara ilişkin değerlendirmeleri yer alan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, ticaret gerilimlerinin küresel ekonominin bir kısmını olumsuz şekilde etkilemeye devam ettiğini anımsatarak, Türkiye'nin önemli ihracat pazarlarının çoğunda iktisadi faaliyetin iyileşmeye devam etmesinin firmalara şimdilik yeni iş temin etme fırsatları sunduğunu bildirdi.

Harker, "Diğer yandan, ABD'nin genişletilmiş gümrük vergileri için belirlediği 90 günlük erteleme süresinin sonuna doğru gelinirken, dinamiklerin nasıl değişebileceğini görmek açısından temmuz verileri oldukça kritik olacak" değerlendirmesinde bulundu.

BANKALAR KÂRINI KATLADI

sanayide zarar yüzde 100'ü aştı

SANAYİCİ, ihracatçı, KOBİ'ler, küçük esnaf, işletmeler ve milyonlarca vatandaş yüksek faiz ve katlanan kredi ve faiz borçları nedeniyle çaresizliğe sürüklenirken bu tablodan en kazançlı çıkan kesim ekonomi yönetimi ve Merkez Bankası'nın belirlediği "fahiş faiz" ile parasatan bankalar oldu.

İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO) ikinci 500 büyük **sanayi** şirketine ilişkin açıkladığı rapor, 2024'te zarar eden **sanayi** şirketi sayısının 2023'e kıyasla yüzde 100'ün üzerinde artışla 159'a yükselterek rekor kırdığını gösterirken, en büyük etken yüksek faiz politikasıyla yüzde 80,9'a yükselen finansal gider kalemlerinde yaşanan olağanüstü artış oldu.

Yüzde 35 enflasyona karşılık enflasyonun iki katına varan ticari ve bireysel kredi faizleri ile kredi kartı faizlerinin yüzde 60-70 düzeyine ulaşması **sanayiciyi**, şirketleri, ihracatçıyı ve milyonlarca kredi-kart borçlusu vatandaşın darboğaza

sürüklerken, bankaların faiz karlarının ise beş ayda 3,1 trilyon lirayı aşarak rekor kırmaya olanak sağladı.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun (BDDK) Bankacılık sektörü ocak-mayıs dönemi 5 aylık finansal göstergelerine bakıldığında mayıs sonu itibarıyla bankaların ticari ve bireysel krediler ile kredi kartı harcamalarından elde ettiği faiz gelirleri nisana göre yüzde 27 artarak 3 trilyon 134 milyar liraya ulaştı.

Bu tutarın yüzde 63'üne karşılık gelen 1 trilyon 984 milyar liralık faiz geliri

bankaların **sanayiciye**, ihracatçıya, KOBİ'lere vb. işletmelere yüksek faizle verdiği ticari kredilerden sağlanan faiz gelirlerinden oluşuyor. Bankaların bireysel tüketici ve ihtiyaç kredilerinden elde ettiği faiz kazancı 300 milyar liraya yaklaşırken, kredi kartı harcamalarından elde edilen 5 aylık faiz geliri ise geçen yıla göre yaklaşık 70 milyar liralık artışla 188,5 milyar liraya yükseldi.

Bankaların tahsil edemedikleri kredi ve kredi kartı alacaklarından dolayı kanuni takibe aktardıkları dosyalardan sağladığı faiz kazancındaki artış beş ayda geçen yıla kıyasla yüzde 142 artışla rekor kırarak 14,9 milyar liradan 36,1 milyar liraya ulaştı. Kanuni takibe alınan borçlulardan tahsil edilen gecikme ve ceza faizleriyle olağanüstü düzeye çıkan ekstra faiz gelirinin yüzde 142 artması, ödeme güçlüğüne düşenlerin sayısının hızla arttığını, bireysel borç tablosunun hızla kötüleştiğini gösteriyor. (ANKA)

İSO TÜRKİYE İHRACAT İKLİMİ ENDEKSİ

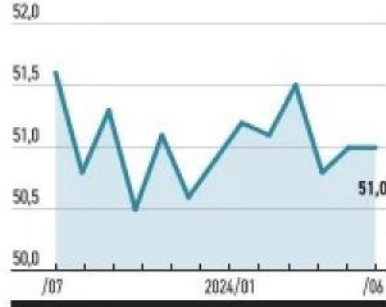
İhracat iklimi 18 aydır
eşik değerin üzerinde

İstanbul Sanayi Odası (İSO)

Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi hazırda 51 olarak gerçekleşti. Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen İSO Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin haziran ayı sonuçları açıklandı. Sonuçlara göre, mayısta 51 olan İSO

Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi hazırda da aynı düzeyde gerçekleşti ve üst üste 18. ay eşik değerin üzerinde yer aldı. Hazırda Türk imalat sektörünün en büyük 10 ihracat pazarı içerisinde ekonomik aktivitenin en güçlü genişleme kaydettiği ülke yine Birleşik

İSO İhracat İklimi Endeksi

Arap Emirlikleri (BAE) oldu. Türk imalat sanayisi ihracatının en büyük 10 pazarı arasında yer alan Fransa ve Romanya'da üretim azalmaya devam etti. Rusya'da da ekonomik aktivite son 4 ayda üçüncü kez zayıfladı. Hazırda görülen düşüş son 2,5 yılın en yüksek oranında gerçekleşti.

Büyük şirketlerin matematiği şaştı

Zayıf talep koşullarının yanı sıra, yüksek maliyetlerin fiyatlara yansıtılamaması ve eriyen kârlar nedeniyle, şirketlerin borç ödeme göstergeleri de olumsuz sinyal veriyor

Yazarımız Ferda Besli, **İstanbul Sanayi Odası**'nın açıkladığı Türkiye'nin ilk ve ikinci 500 büyük şirketleri araştırmasının verilerini analiz etti. 2024 yılında satışlardaki artışın girdi maliyetlerindeki artışın altında kaldığına işaret eden Besli, bu durumun şirketlerin matematiğini bozduğuna dik-

kat çekti. Besli, ilk ve ikinci 500 büyük şirkette sırasıyla satışların yüzde 38-41 oranında artmasına rağmen, finansman maliyetlerinin yüzde 73-77; satış maliyetlerinin yüzde 44-46 arttığını vurgu yaptı. Yüksek maliyet artışlarının zayıf talep nedeniyle satış fiyatlarına yansıtılamadığını belirten

Ferda Besli, oluşan bu dengesizliğin, şirketlerin kârlılığını dramatik şekilde azalttığına dikkat çekti. Türkiye'nin rakiplerine göre pahalı ülke haline geldiğini ve Türk şirketlerini zor bir dönem beklediğini dile getiren Besli, verimlilik ve katma değer artırılması gereğine işaret etti. **/05**

Şirketlerin matematiği bozuldu

Veriler, 2024 yılında borç servisinde kısmen zorlanan firmalar için 2025 yılının borçlanma ve borç servisi (faiz + anapara) için daha stresli geçeceğini gösteriyor.

Ferda Besli

ferda.besli@besfin.com

Istanbul Sanayi Odası tarafından 2024 yılına ait ISO 1.500 ve 2.500 Büyük Sanayi Kuruluşu çalışmaları tamamlandı ve kamuoyu ile paylaşıldı. Hem geçen yıl hem de bu yıl şirket verilerine baktığımızda sanayi tarafında işler iyi gitmiyor ve başlıkta kullandığımız üzere şirketlerin matematik denklemi bozuldu. Şirketler faaliyetlerinden kâr elde ederler ve bu fon ile yatırım (işletme sermayesi ve CAPEX), faiz ödemesi, vergi ve temettü öderler. Aşağıdaki formülü şirketlerde çalıştırabilmemiz lazım. Ayrıca şirketler bankalara faiz dışında kullandıkları kredilerin ana paralarını da ödemek zorundalar. Formüldeki "Temettü" ise şirket ortakları tarafından neredeyse unutuldu.

Faaliyet Karı > (Faiz Ödemesi + Vergi + Temettü)

2024 finansal tablolarda satılan malın maliyetindeki (SMM) artış dikkat çekmektedir. Satışlar ISO 1.500 Büyük Sanayi Kuruluşunda %37,7 artarken SMM %44,5 artmıştır. Yine dün açıklanan 2.500 Büyük Sanayi Kuruluşunda ise satışlar %40,5 artarken SMM %46,3 artmıştır. Satış

ile maliyet arasındaki bu dengesizlik karlılığı dramatik bir şekilde azaltmıştır. SMM dışında önemli bir maliyet kalemi olan Faaliyet giderlerinde artış ise satışa göre daha da belirgin bir şekilde farklılaşarak 1.500'de %72,8, 2.500'de ise %77,4 artmıştır.

Dolayısıyla 2024 yılında zarar eden firma adedi 1.500'de 152, 2.500'de ise 159 olup her üç firmadan biri zarar etmiştir. Yurt içi ve yurt dışı talebin zayıf olması nedeniyle oluşan maliyetler transfer edilememekte ve dolayısıyla ek maliyetler şirketler üzerinde yük olarak kalmakta ve karlılığın azalmasına neden olmaktadır.

Borç ödeme göstergeleri de olumsuz sinyal veriyor

Sonuç olarak, zayıflayan iç ve dış talep, yüksek finansman maliyetleri ve eriyen kârlar nedeniyle borç ödeme göstergeleri de olumsuz sinyal vermektedir. Sürdürülebilir kârlılık ve borç ödeme kapasitesini yeniden güçlendirmek için hem makro düzeyde finansal koşulların iyileşmesi hem de şirket bazında maliyet ve borç yönetiminin daha iyi yapılmasını gerekmektedir. Karlılık ve fon yaratma kapasitesi düştüğünde dolayısıyla borç ödeme kapasitesi de hızlı düşüyor. Bankalar ve Finans Kuruluşları verdikleri kredinin ana para ve faizinin zamanında ve eksiksiz olarak şirketlerden ödemelerini istemektedirler. Faiz Karşılama Oranı 1.500'de 1,76'dan 1,08'e 2.500'de ise 1,8'den 1,52'ye gerilemiştir. 2024 yılında şirketler, 1.500'de faaliyet kârının %96'sını 2.500'de ise %66'sı-

nı faiz gideri olarak harcamışlardır. Net finansal borç/EBİTDA rasyosu da yükseldi. 1.500'de 1,15'ten 1,48'e 2.500'de ise 1,27'den 1,66'ya çıktı. Son beş yıl içinde şirketler ilk kez reel faiz ödedi ve mali tablolara olan etkisi oldukça negatif.

Son beş yıl içinde şirketler ilk kez reel faiz ödedi ve mali tablolara olan etkisi oldukça negatif.

Politika faizi düşse dahi reel faiz çok yüksek olacak

Özellikle 2021 ve 2022 yılı negatif faizin en yüksek olduğu yıllar. 2022 yılında düşen politika faizi ve artan enflasyon, negatif faizi %38,3'e çıkardı. Hesaplamamızda TÜFE yerine şirketlerin enflasyonu ÜFE'yi kullandık. 2025 yılı için bizim tahminimiz ortalama TL kredi faizi %48 ve ortalama ÜFE %21,2'dir. Bu verilere göre de 2025 yılında politika faizi (2025 yılı sonu politika faiz tahminimiz %35'tir) düşse dahi reel faiz çok yüksek olacak ve 2024'teki %23,3'e yakın olacaktır. Dolayısıyla bu kadar yüksek faizi ödeyecek bir nakit akışı yaratmak ve kâr elde etmek gerçekten zor. Veriler 2024 yılında borç servisinde kısmen zorlanan firmalar için 2025 yılının borçlanma ve borç servisi (Faiz + Anapara) için daha stresli geçeceğini gösteriyor. Tahsili Gecikmiş Alacaklar (NPL) oran-

ları yükseliyor. Bu olumsuzluk, para politikalarındaki sıkışıklığın kredi politikalarına da yansımaları ve kredilere erişimi zorlaştırması olasılığının artacağını göstermektedir. 2024 yılı zor bir yıl oldu 2025 daha da zor olacak şirketler açısından. Ticari ve Bireysel kredi faiz oranları arttıkça bankaların deklere ettiği nominal faiz ile efektif faiz oranı arasındaki fark çok açıldı. Faiz oranları düşük iken örneğin %12 ile aldığımız bir yıllık krediyi aylık taksitler halinde geriye ödediğinizde efektif faiz maliyeti %12,7 iken bugün %50 ile aldığımız aynı kredinin efektif faiz maliyeti %63,2'e geliyor.

Sonuç olarak, 2024 yılı 1000 büyük sanayi kuruluşu için başarılı bir yıl olmamıştır. Bir yandan yurt içi ve yurt dışı talebin yavaşlaması öte yandan ücret ve diğer hizmet ağırlıklı girdi maliyetlerindeki artış SMM ve Faaliyet giderlerinin önemli ölçüde artmasına ve matematiğin bozulmasına neden olmuş ve faaliyet karının önemli bir kısmı faize gitmiştir. Türkiye artık geçmiş ile karşılaştırıldığında pahalı bir ülke haline geldi. İş gücü ödemelerinin katma değer içindeki payının hızla artması ve TL'nin değer kazanması nedeniyle iş modeli ve rekabet gücünde henüz istenilen bir seviyede olmayan Türk şirketlerini zor bir dönem bekliyor. Acil yapılması gerekenler; iş gücünün verimliliğini artırarak toplam output'u çoğaltmak, performans bazlı ölçülebilir ve yönetilebilir bir üretim sistemi kurmak, inovatif ve yenilikçi fikirleri hızlıca değerli ürün konseptine evirmek.

PROF. DR. NEVZAT
SAYGILIOĞLU
EKO ANKARA

nevzat.saygilioğlu@atilim.edu.tr

Sanayimizin tablosu: Artan maliyetler, kaybolan kârlar

İstanbul Sanayi Odası (İSO) tarafından 2'nci 500 büyük **sanayi** kuruluşunun sonuçları açıklandı. **İSO Başkanı Erdal Bahçavan**, yalın ve samimi bir şekilde sonuçları özetlemiş. Baştan söylemek gerekirse sonuçlar hiç de iç açıcı değil. Türk **sanayisinin** milli gelirden aldığı pay yıllar itibariyle azalıyor. 2022 yılında yüzde 26.4 olan **sanayinin** payı, 2023 yılında yüzde 22.9'a, 2024 yılında yüzde 20'ye ve 2025 yılının ilk çeyreğinde de yüzde 19.2'ye geriliyor.

ekonomigazetesi.com/yazarlar ►

İhracatçıların gelecek sipariş beklentileri azaldı

Ticaret Bakanlığı "Dış Ticaret Beklenti Anketi"ni yayınladı. Ticaret Bakanlığının yılın üçüncü çeyreğine ilişkin ihracat beklenti endeksi, bir önceki çeyreğe göre 4 puan azalarak 105,5'e düşerken, ithalat beklenti endeksi 11,2 puan artışla 114,8'e çıktı. Endeks geçen yılın aynı dönemine göre ise 1 puan artış gösterdi. Söz konusu endeksi, bir önceki çeyreğe göre gelecek 3 aya ilişkin ihracat ve ihracat sipariş beklentisi, şu anda kayıtlı ihracat sipariş düzeyine yönelik değerlendirmeler azalış yönünde, son 3 aydaki ihracat sipariş düzeyi endeksi ise artış yönünde etkilendi.

Bu yılın üçüncü çeyreğine ilişkin

kin ithalat beklenti endeksi ise bir önceki çeyreğe göre 11,2 puan artarak 114,8 seviyesinde gerçekleşti. Endeks geçen yılın aynı dönemine göre ise 7,2 puan arttı. İthalat beklenti endeksini, bir önceki çeyreğe kıyasla gelecek 3 aya ilişkin ithalat ve ithalat birim fiyatı beklentisi, son 3 aydaki ithalat sipariş düzeyine yönelik değerlendirmeler artış yönünde etkilerken, şu anda kayıtlı ithalat sipariş düzeyi ise aynı kalarak endeks üzerinde etki göstermedi.

İklim 18 aydır iyileşme gösteriyor
Öte yandan **İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat Sek-**

törü İhracat İklimi Endeksi hazırda 51 olarak açıklandı. Endekste eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm veriler ihracat

ikliminde iyileşme, 50'nin altındaki değerler ise bozulma olduğunu gösteriyor. Sonuçlara göre, mayısta 51 olan **İSO Türkiye İma-**

lat Sektörü İhracat İklimi Endeksi hazırda da aynı düzeyde gerçekleşti ve üst üste 18. ay eşik değer üzerinde yer aldı. Hazırda Türk imalat sektörünün en büyük 10 ihracat pazarı içerisinde ekonomik aktivitenin en güçlü genişleme kaydettiği ülke yine Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) oldu. BAE'de büyüme mayısa göre ivme kazandı. Suudi Arabistan ve Kuveyt'te de belirgin artışlar kaydedilirken, Katar'da ekonomik aktivite yeniden büyümeye geçti. Lübnan ve Mısır ise daralma bölgesinde kaldı.

"Temmuz verileri kritik olacak. Açıklamada sonuçlara ilişkin değerlendirmeleri yer alan S&P

Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, ticaret gerilimlerinin küresel ekonominin bir kısmını olumsuz şekilde etkilemeye devam ettiğini anımsatarak, Türkiye'nin önemli ihracat pazarlarının çoğunda iktisadi faaliyetin iyileşmeye devam etmesinin firmalara şimdilik yeni iş temin etme fırsatları sunduğunu bildirdi. Harker, "Diğer yandan, ABD'nin genişletilmiş gümrük vergileri için belirlediği 90 günlük erteleme süresinin sonuna doğru gelirken, dinamiklerin nasıl değişebileceğini görmek açısından temmuz verileri oldukça kritik olacak" dedi.

Türk sanayinin röntgeni ve ISO İkinci 500 2024 yılı verileri

Türk sanayinin ülke ekonomisindeki yeri ve önemi dikkate alındığında ve 2025 ilk yarısının bittiği bugünlerde bir durum tespiti ve son açıklanan 2024 yılı ISO ikinci 500 verilerini değerlendireceğim.

ISO İkinci 500 firmalarının 2024 yılı mali durumu

1. Toplam satışlar ve reel büyüme
●ISO İlk 500: Satış hacimleri 2023'e göre birebir verilmemiş olsa da, İkinci 500'ün 988 milyar TL'den 1 trilyon 393 milyar TL'ye %41 artarak yükselmesi dikkat çekiyor

●Reel düzeltme (YİÜFE %41,1): Bu artış, fiyat artışıyla neredeyse eşleşerek reel bazda binde 1 (0,1%) gerilemeye işaret etti. Bu, geçen üç yıldır süren düşüş eğiliminin devamı anlamında çarpıcı.

2. Faaliyet kârı ve karlılık rasyoları

●İkinci 500'ün faaliyet kârı, 2023'te 145 milyar TL iken 2024'te 118 milyar TL'ye gerileyerek %18,9 kayıp yaşandı.
●Faaliyet karlılığı, %12,6'dan %7,3'e geriledi; bu, 2014-2023 ortalaması olan %10,9'un oldukça altında

●Vergi öncesi kâr, %63,8 azalarak 95 milyardan 34 milyar TL'ye düştü. Dolayısıyla net satışlardan elde edilen karlılık, %8,2 → %2,1 geriledi

Enflasyon muhasebesi, karlılığı 1,3 puan daha baskıladı - uygulama olmasa idi %3,4 olurdu

3. FAVÖK & finansman giderleri

FAVÖK (Faiz, Amortisman, Vergi Öncesi Kâr): %16 yükselerek 177 → 205 milyar TL; FAVÖK karlılığı ise %15,3'ten %12,7'ye geriledi

Finansman giderleri, %45,4 artışla 95 milyar TL'ye çıktı. Bu durum, finansman giderlerinin faaliyet kârı içindeki payını %35,8'den %80,9'a fırlattı.

Kalem	2023	2024	Değişim
Finansman giderleri / Faaliyet kârı	%35,8	%80,9	+41,1 pp

Bu artış kredi faizlerinin yükseldiği sıkı para politikalarının doğrudan etkisini yansıtıyor.

4. Kurumsal sağlık & borçluluk profili

●Aktif büyümesi %37: Dönen varlık +%35,5, duran varlık +%38,7

●Özkaynaklar %41,3 artarak varlık içindeki payını %53,6 → %55,2'ye yükseltti.

●Toplam borçlar %32,2 artışla yükseldi (2023'te %76,7 idi); borç/varlık oranı %46,4 → %44,8'e geriledi

Borç dağılımı:

●Mali borç artışı %45,1; diğer borçlar %20,6 ile sınırlı kaldı.

●Kısa vadeli mali borçlar, total borcun içinde %59,1 %57,4'e geriledi.

5. Kurumsal karlılık dağılımı & firma kompozisyonu

●Kâr eden şirket sayısı, 428 → 341'e düştü; zarar eden şirket sayısı 72 → 159'e çıktı

●FAVÖK üzerinden kâr eden firma, 495 → 470; zarar eden firma sayısı 30 yılın en yükseğine erişti.

●Kuruluş sayısı ve kaynak dağılımı: 66 yeni firma listeye girerken, 41 firma ISO 500'den İkinci 500'e düştü; 393 firma iki yıl peş peşe listede yer buldu

6. İhracat, istihdam & teknoloji eğilimi

●İkinci 500 ihracatı, %6,2 artışla 15,9 milyar dolara yükseldi; sanayi ihracatı içindeki payı %6,1 → %6,3'e çıktı. Bu, ISO 500'ün %2,6'sının epey üstünde.

●İstihdam, %2,2 artışla 291 bin kişiyi aştı; maaş artışı ise içeride fiyat artışı (%enflasyonun yaklaşık iki katı) aşp %90,9 oldu

●ARGE harcamaları, %120 artarak 8,6 milyar TL'ye ulaştı; ARGE yapan firma sayısı

Kalem	2023	2024	Değişim
Finansman giderleri / Faaliyet kârı	%35,8	%80,9	+41,1 pp

227'den 238'e çıkmış ve oran binde 0,62'ye yükselmiş

●Teknoloji yoğunluğu: Düşük teknoloji payı %41 → %37,4'e gerilerken; orta-düşük %26,2, orta-yüksek %28, ve yüksek teknoloji %3,3 ile toplam %31,3'ü buldu—bu, ilk kez %30'un üstünde

7. Coğrafi & sektörel dağılım

●Bölgesel dağılımda İstanbul Sanayi Oda'sı, 135 firma ile İkinci 500'de birinci olup Anadolu'nun ağırlığını koruyor; Ege (%38), Kocaeli, Gaziantep, Bursa, Ankara gibi pozisyonlar izliyor

●Sektörel yoğunluk: Gıda (%108 firma), kimyasallar/plastik/kaucuk, tekstil, ana metaller/makine olmak üzere dört sektörde firma sayısı %62'yi oluşturuyor

2024'te sanayinin dönüşüm sancıları

1. Karlılıkta erime: Yapısal mi, dönemsel mi?

2024 yılı, İkinci 500 şirketlerinin faaliyet ve net karlılığında ciddi bir daralma yaşandığı bir yıl oldu. Faaliyet kârı yüzde 18,9 azalırken, vergi öncesi kâr yüzde 63,8 gibi sert bir düşüş yaşadı. Bu kayıplar, yalnızca yüksek enflasyon veya parasal sıkılaştırmanın değil, finansman yönetimi yetersizlikleri ve verimlilik sorunlarının da habercisidir.

●Enflasyon muhasebesi uygulaması gibi düzenlemeler kârları törpülemiş görünse de, 2023'te yapılan benzer revizyonlara kıyasla bu yılki düşüş daha keskin oldu.

●Finansman giderlerinin faaliyet kârına oranının %80,9 gibi tarihsel zirveye ulaşması, şirketlerin borçlanma kapasitelerinin sınırına geldiğini gösteriyor.

2. Kredi pahasının bedeli: Fi-

Gözlem

Şevket SAYILGAN
Ekonomist

sevket.sayilgan@dunya.com

nansman tuzağı

Faizlerin artması ve krediye erişimin sıkılaştırılması, düşük sermayeli firmalar üzerinde ciddi bir baskı oluşturdu. 2024 boyunca izlenen parasal sıkılaştırma politikası, özellikle KOBİ ölçütlerine yakın şirketleri ve ihracata bağımlı sektörleri daha fazla etkiledi.

●Özellikle döviz borçlu ve iç piyasa daralmasıyla karşı karşıya kalan firmalar, yüksek faizli TL kredilere yönelmek zorunda kaldı.

●Kısa vadeli borç oranının hala %57 seviyelerinde olması, likidite yönetimi risklerinin 2025'e taşınacağını gösteriyor.

3. Reel büyüme yokluğu: Gö-

rünen artışa aldanma

Nominal satışlardaki %41 artış, TÜİK Yİ-ÜFE oranıyla neredeyse örtüşüyor. Bu da sanayi kuruluşlarının fiyat artışının ötesinde üretim veya verimlilik artışı sağlayamadığını ortaya koyuyor.

●Üç yıldır reel büyüme sağlanamaması, yatırım kararlarının ertelendiği, işletmelerin «korunma» moduna geçtiği bir yapısal bunalımı gösteriyor.

●2025 yılı da benzer bir trend izlerse, orta vadede istihdam daralması ve üretim kapasitesinde erozyon görülebilir.

4. İhracat artışı: Sınırlı ama umut veren

İkinci 500'ün ihracatı %6,2 artarken, toplam ihracattaki payı %6,1'den %6,3'e çıktı. İlk

500'ün ihracatının ise %2,6 artmış olması, orta ölçekli firmaların esnek yapısının küresel şoklara karşı daha dirençli olduğunu ortaya koyuyor.

Ancak bu ihracat başarısı, döviz kazancı artışının üretim maliyetleri ve girdi ithalatı baskısı karşısında eridiğini gösteriyor. Yani:

“Artan ihracat, artan refah getirmiyor.”

5. Yüksek maaş artışı: İstih-

damda görünmeyen tehlike

Ortalama maaşlar %90 civarında artarken, istihdam yalnızca %2,2 arttı. Bu durumun ardında üç önemli risk var:

●Verimlilik artırmayan ücret artışı, firmaların marjlarını daraltıyor.

●Asgari ücrete bağımlı istihdamın maliyet baskısı, düşük teknoloji sektörleri çıkmaza sokuyor.

●Yüksek enflasyon ortamında, ücret artışı reel refah yaratmazken, işsizlik riskini büyütüyor.

6. AR-GE ve teknoloji yatırımlarında yavaş ivme

AR-GE harcamaları yüzde 120 artarak 8,6 milyar TL'ye ulaştı, ancak bu artışın büyük kısmı yine enflasyondan kaynaklı. AR-GE yapan firma sayısı ise yalnızca 227 → 238'e çikabildi. Bu oran %5'in altında kaldı.

●Düşük teknolojiyle üretim yapan firmaların oranı hala %37,4; bu da katma değerli üretim dönüşümünün çok yavaş ilerlediğini gösteriyor.

●Orta-yüksek ve yüksek teknoloji payı artmış gibi görünse de, ihracat ya da kâr kompozisyonuna etkisi sınırlı.

Stratejik sonuçlar & Politika önerileri

Firmalar ne yapmalı?
1. Finansal reorganizasyon şart:

●Kısa vadeli borçlar azaltılmalı, döviz borçluluk azaltılmalı.

●Nakit akışı yönetimi için ERP yazılımları, dijital finans araçları kullanılmalı.

●Nakit akışı izleme sistemleri ve tahsilat risklerini azaltıcı önlemler alınmalı

●Dolayısıyla, reel büyümenin durduğu bu dönemde şirketler için verimlilik, finansal yapı ve teknolojiye yatırım, önümüzdeki dönemde iç ve dış rekabette öne çık-mak için kritik stratejik alanlar.

2. Verimlilik odaklı yatırım:

●Yeni yatırımlardan çok, mevcut hatlarda maliyet yönetimi, otomasyon ve enerji verimliliği yatırımları önceliklenmeli.

●AR-GE teşviklerine daha fazla başvuru yapılmalı.

3. İhracat ve yurt dışı pazarlama:

●Avrupa dışı Pazar çeşitlendirmesi (Afrika, Orta Asya, Güneydoğu Asya) önceliklenmeli.

●Türk Eximbank kredileri ve KGF teminatları yeniden yapılandırılmalı.

Politika yapıcılar ne yapmalı?

1. KOBİ'lere yönelik özgün teşvik paketleri:

●Faiz yüküyle baş edemeyen ama potansiyeli yüksek şirketler için sektör bazlı düşük faizli finansman verilmeli.

●KGF kefalet sınırları esnetilmeli.

●Sanayi yatırım teşvikleri sadeleştirilmeli ve bölgesel bazda yönlendirme yapılmalı

2. Vergisel nefes:

Kurumlar vergisinde AR-GE odaklı indirim oranları artırılmalı. Nakit üzerine değil, verimlilik ve istihdam katkısına dayalı teşvik modelleri oluşturulmalı

Son sözler : “Aç bir mide, boş bir cüzdan ve kırık bir kalp sana hayattaki en değerli dersleri öğretir” Robin Williams

“Ne söylediğini biliyor olabildirsin ama diğer kişinin ne duyduğunu asla” Jacques Lacan

Dolar 40 TL'ye oturdu, piyasa yine tedirgin

CHP'Lİ belediye başkanlarına yönelik operasyonların ardından, dün de CHP İstanbul İl Başkanı Özgür Çelik'in ifadeye çağırılmasıyla gündemden düşmeyen siyasi gerilimlere, küresel piyasalarda ABD Başkanı Donald Trump'ın yarattığı tartışmalar da eklenince piyasalardaki huzursuzluk sürüyor.

Önceki gün 40 TL sınırını aşan dolar/TL kurundaki yükseliş eğilimi dün de devam etti. Dolar günü 40.0230 seviyesinden kapattı. Borsa İstanbul'da ise bankalara yönelik olumlu yabancı yatırımcı raporları ve ilgiye rağmen hisse senedi piyasası geriledi. BIST 100 endeksi

günü yüzde 1 kayıpla tamamladı. Piyasa yorumcuları, siyasi tansiyonun düşmesinin beklenmediğine dikkat çekerek belirsizliklerin süreceğini vurguladı.

Öte yandan **İstanbul Sanayi Odası (İSO)**, **Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi**'nin haziran ayı verilerini açıkladı. Endeks, haziranda 51 seviyesinde ölçüldü. Yatay bir seyir izleyen endeks, ihracat pazarlarındaki talep koşullarında, ABD'nin uygulamaya koyacağı yeni gümrük vergilerinin belirleyici olabileceğine işaret etti.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ise haziran ayına ilişkin "finansal yatırım araçlarının reel getiri oranları"nı duyurdu. Buna göre, haziran ayında aylık en yüksek reel getiriyi Devlet İç Borçlanma Senetleri (DİBS) sağladı. DİBS, yurtiçi üretici fiyat endeksi (Yİ-ÜFE) ile indirgendiğinde yüzde 1,73; tüketici fiyat endeksi (TÜFE) ile indirgendiğinde ise yüzde 2.82 oranında reel getiri sundu. Aynı dönemde dolar yüzde 0.7, BIST 100 endeksi ise yüzde 2.16 oranında kaybettirdi.

● **Ekonomi Servisi**

Bankalar kâr ederken, şirketler batıyor

İSTANBUL Sanayi Odasının (ISO) **ikinci 500** büyük **sanayi** şirketine ilişkin açıkladığı rapor, 2024'te zarar eden **sanayi** şirketi sayısının 2023'e kıyasla yüzde 100'ün üzerinde artışla 159'a yükselerek rekor kırdığını gösterirken, en büyük etken yüksek faiz politikasıyla yüzde 80,9'a yükselen finansal gider kalemlerinde yaşanan olağanüstü artış oldu.

İhracat iklimindeki iyileşme sürüyor

ISO'nun açıkladığı Türkiye İhracat İklimi Endeksi hazırında 51,0 seviyesinde sabit kalarak ihracat pazarlarındaki talebin ılımlı biçimde güçlenmeye devam ettiğini gösterdi.

EKONOMİ SERVİSİ

İstanbul Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi hazırında 51 olarak gerçekleşti.

Türkiye imalat sektörünün ana ihracat pazarlarındaki faaliyet koşullarını ölçen **ISO Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi'nin haziran ayı sonuçları açıklandı.

Endekste eşik değer olan 50'nin üzerinde ölçülen tüm rakamlar ihracat ikliminde iyileşme, 50'nin altındaki değerler ise bozulma olduğunu gösteriyor.

Sonuçlara göre, mayısta 51 olan **ISO Türkiye** İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi hazırında da aynı düzeyde gerçekleşti ve üst üste 18. ay eşik değer üzerinde yer aldı.

Hazıranda Türk imalat sektörünün en büyük 10 ihracat pazarı içerisinde ekonomik aktivitenin en güçlü genişleme kaydettiği ülke yine Birleşik Arap Emir-

likleri (BAE) oldu. BAE'de büyüme mayısa göre ivme kazandı. Suudi Arabistan ve Kuveyt'te de belirgin artışlar kaydedilirken, Katar'da ekonomik aktivite yeniden büyümeye geçti. Lübnan ve Mısır ise daralma bölgesinde kaldı.

Türk imalat **sanayisi** ihracatının yaklaşık yüzde 6'sını oluşturan ABD'de üretim hacmi hazırında bir önceki aya yakın tempoda seyrederken güçlü artışını sürdürdü. Birçok Avrupa ülkesinde ekonomik aktivite hazırında artış kaydetti. Almanya ve Birleşik Krallık

yeniden genişleme bölgesine geçerken İtalya, İspanya ve Hollanda'da ise büyüme devam etti.

Anketin görece olumsuz gelişmesi ise Türk imalat **sanayisi** ihracatının en büyük 10 pazarı arasında yer alan Fransa ve Romanya'da üretimin azalmaya devam etmesi oldu.

Rusya'da da ekonomik aktivite son 4 ayda üçüncü kez zayıfladı. Hazıranda görülen düşüş son 2,5 yılın en yüksek oranında gerçekleşti.

Hazıranda anket kapsamında izlenen tüm ekonomiler içerisinde en güçlü üretim

artışı Hindistan'da ölçüldü. Büyüme, Nisan 2024'ten bu yana en yüksek hızda kaydedildi. Buna karşılık, en sert bozulma ise imalat **sanayisi** üretiminin Kasım 2022'den bu yana en yüksek oranda daraldığı Polonya'da görüldü.

Açıklamada sonuçlara ilişkin değerlendirmeleri yer alan S&P Global Market Intelligence Ekonomi Direktörü Andrew Harker, ticaret gerilimlerinin küresel ekonominin bir kısmını olumsuz şekilde etkilemeye devam ettiğini anımsatarak, Türkiye'nin önemli ihracat pazarlarının çoğunda iktisadi faaliyetin iyileşmeye devam etmesinin firmalara şimdilik yeni iş temin etme fırsatları sunduğunu bildirdi.

Harker, "Diğer yandan, ABD'nin genişletilmiş gümrük vergileri için belirlediği 90 günlük erteleme süresinin sonuna doğru gelirken, dinamiklerin nasıl değişebileceğini görmek açısından temmuz verileri oldukça kritik olacak." değerlendirmesinde bulundu.

Siyaset ekonomik yıkımı hızlandırıyor

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası dolar kurunun 39,99'u geçmemesi için cayır cayır rezerv yakarak haftaya başladı. Ülkedeki yakıcı ekonomik sorunlara rağmen kafasını kuma gömen devekuşu misali TCMB'yi dövize müdahale ettiren neden ise ekonomik değil. Kurda yaşanan baskı, ekonomik gerçekliklerden değil, siyasetteki gerilimden besleniyor. Bu savunma hattı da bu nedenle çok geçmeden çökmeye mahkûm.

2021-2023'teki döviz talebinin kaynağı negatif reel faiz vermeye zorlanan bir finans sistemi bugün yok. Temmuz'da başlaması beklenen faiz indirimi döngüsünde Merkez Bankası reel faizi pozitif alanda tutarak ilerleyecek. Ülkede yüksek bir cari açık ve eşliğinde kalitesi tartışılır olsa da yakıcı bir dış finansman sorunu da yok. 19 Mart sonrası rezervlerin amacı dışında kullanımını izlese de dış açığın önceki yıllara göre daha mülayim seviyesi ani bir kur atağını desteklemiyor.

Döviz talebinin nedeni, iktidara olan güvenin aşınması. Adana ve Adıyaman'ın CHP'li büyükşehir belediye başkanlarına genişleyen İstanbul merkezli siyasi operasyon, iktidarın muhalefeti yolsuzluk iddiaları üzerinden itibarsızlaştırma çabası olarak görülüyor. Otoriter bir rejimin adım adım inşa edildiği yönündeki algıyı güçlendiriyor.

Uluslararası piyasalarda da bu tablo dikkat çekiyor. Bloomberg gibi etkili yayın organlarının Erdoğan iktidarının CHP'ye yönelik hamlelerini "siyasi istikrarsızlık riski" olarak dünya kamuoyuna duyurması, yatırımcının Türkiye algısını bozuyor.

Yüksek faizlere rağmen yabancı yatırımcı tahvil piyasasından çıkıyor. 2 ve 10 yıllık tahvil faizlerinin son bir haftada 1'er puan artarak sırasıyla %40 ve %37'ye çıkması, Türkiye'nin sunduğu yüksek getirinin bile siyasi risk algısını bastıramadığını gösteriyor.

Enflasyonla mücadele adı altında uygulanan eksik ve tek yönlü politikalar, toplumun her kesimini zor durumda bırakıyor. Asıl meselelerden sapan bir ekonomi yönetimi altında Merkez Bankası'nın kuru 39,99 sınırında tutmaya çalışması bu nedenle ne doğanın ne de piyasanın yasaları gereği uzun soluklu olamaz.

Bugün artık enflasyonla yalnızca para politikasıyla mücadele edilemeyeceğini yazmayan iktisatçı kalmadı.

Güldem

ATABAY

X/@guldematabay

Ancak hükümet hâlâ bütünsel bir program yerine, zamana yayıldıkça etkisi azalan önlemlerle yol alma peşinde. Bu da süreci uzattıkça, sabit gelirle ayakta kalmaya çalışan milyonlar daha da yoksullaşılıyor; **sanayici**, özellikle KOBİ'ler olmak

üzere, üretici kesim kırılma noktasına sürükleniyor. Artık orta ve büyük ölçekli firmalar bile bu yükü taşıyamaz halde. Ekonomi yönetimi, sadece kuru değil, tüm üretim yapısını zorluyor.

Son doğalgaz zammının temmuz ayı başında yapılmasıyla kendi emeklisine aylık düzeltmesini %16,67'de tutmak için tuzak kuran bir hükümet izledik. Erdoğan hükümetinin "gönlünden kopan" iki kurşunluk ek zam ekonomik adaletsizliğin sembolü haline geldi.

★★★

Temmuz ayında TCMB'den 250-350 baz puanlık faiz indirimi bekleniyor olsa da bu, en iyi ihtimalle 19 Mart öncesine dönüş anlamına geliyor. Oysa 18 aydır yüksek faiz ve değerli kur kısıracında sıkışan KOBİ'lerin asıl ihtiyacı bu değil. Verimlilik ve rekabet gücü sorunlarıyla mücadele eden bu işletmelere yönelik amaç odaklı destek mekanizmaları hâlâ yok. Açıklanan 30 milyar liralık Kredi Garanti Fonu paketine yapılan başvuruların, ilan edilen tutarın yarısına bile ulaşamaması bu ilgisizliğin ve güvensizliğin açık göstergesi. Faiz desteği dahi içermeyen göstermelik paketlerle KOBİ'ler nefes alamıyor.

Sanayi cephesinde de tablo vahim. Yerel seçimlerden bu yana üretim ve satışlar kesintisiz bozulmakta; son 6 aydır net bir daralma var. **ISO "Kıncı 500"** şirketlerinin verileri, üretimden satışların reel olarak gerilediğini gösterdi. Sorunun temelinde iç talepteki daralma, ihracat pazarlarındaki zayıflık, Türk lirasının enflasyonla mücadele gerekçesiyle aşırı değerlenmesi ve bu nedenle rekabet gücünün azalması var. Artan maliyetler zayıf toplam talep nedeniyle fiyatlara yansıtılamıyor. Oysa arz düştükçe enflasyon üzerinde yeni bir baskı oluşturur. Enflasyonla mücadele, üretimi boğarak değil; üretimi destekleyen, güven veren ve bütüncül politikalarla mümkün olabilir.

Geniş işsizliğin %31'de olması bu şartlarda geçici değil.

Erdoğan ve hükümeti artık siyaset üretemez halde; yargı yoluyla toplumu dürtükleyerek yönetmek gibi nafil bir çaba içinde.

Finansman giderlerinin, faaliyet kârına oranı %81

ESLEM TÜRKOĞLU

İstanbul Sanayi Odası (İSO), "Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2024" Araştırmasının sonuçlarını açıklamıştı. Araştırmanın sonuçlarını değerlendiren İSO Yönetim Kurulu Başkanı **Erdal Bahçivan**, yükselen faizlere rağmen finansman ihtiyacının sürmesi nedeniyle mali borçlar ve finansman giderlerinin önemli ölçüde arttığını belirtti. Bahçivan, bu durumun finansman giderlerinin faaliyet kârına oranını yüzde 45'ten yüzde 81'e sıçratmış olduğunu vurguladı.

Bahçivan, **İSO İkinci 500** araştırmasının **sanayinin** içinden geçmekte olduğu zorlu süreci ortaya koyması açısından önemli bilgiler içerdiğini söyledi. **İSO İkinci 500** şirketlerinin 2024 sonuçlarına bakıldığında; satışlarda zayıf performans, maliyetlerde yükseliş ve kârlılıkta bozulma şeklinde bir tablo olduğunu belirten Bahçivan, "**İSO 500**"le kıyaslandığında **İSO İkinci 500**'ün bazı göstergelerinde daha olumlu, bazılarında ise düşündürücü gelişmelerin yaşandığını söyleyebiliriz. Öncelikle 2024'te **İSO İkinci 500**'ün üretimden satışları üretici enflasyonu ile paralel bir artış kaydederek reelde binde 1 ile sınırlı düşüş

göstermiş. Buna rağmen, üretimden satışları reel olarak yüzde 3,4 daralan **İSO 500**'e göre nispeten olumlu bir performans söz konusu" diye konuştu.

"İSO İkinci 500'ün faaliyet karlılığında belirgin aşınma var"

İSO İkinci 500'ün üretimden satışlarında son üç yıldır reel düşüş yaşanmasının dikkat çekici olduğunu kaydeden Bahçivan, "Diğer taraftan, **İSO İkinci 500** şirketlerinin ihracatındaki yüzde 6,2'lik artış ve istihdamdaki istikrarlı genişleme eğiliminin altıncı yıla taşınmasını da çok değerli buluyorum" dedi.

Önceki yıllardan farklı olarak **İSO İkinci 500**'ün faaliyet karlılığında belirgin bir aşınma gördüklerinden söz eden Bahçivan,

"**İSO İkinci 500**'de satışların maliyeti ile faaliyet giderleri 2024'te uzun yıllardır görmediğimiz düzeylere ulaşmış bulunuyor. Yükselen faizlere rağmen finansman ihtiyacının sürmesi nedeniyle mali borçlar ve finansman giderleri de önemli ölçüde artmış. Dolayısıyla finansman giderlerinin faaliyet kârına oranı da çarpıcı bir şekilde yüzde 45'ten yüzde 81'e sıçramış durumda" diye konuştu.

Tüm zorluklara rağmen **İSO İkinci 500**'ün AR-GE eğiliminde artış gördüğünü vurgulayan Bahçivan, "**İSO İkinci 500**'de düşük teknoloji yoğunluklu sektörlerden orta-düşük ve orta-yüksek sektörlerle doğru bir kayma olmasını, gelecek adına umut verici bir eğilim olarak görmeliyiz. **İSO 500**'e göre nispeten daha küçük ve orta işletmeler kapsayan **İSO İkinci 500**'ün sonuçlarını değerlendirirken, kuşkusuz şirketlerimizin 2024 yılını nasıl bir ekonomik atmosferde geçirdiğini de unutmamalıyız" ifadelerini kullandı. "**Enflasyonla mücadele, sanayi kuruluşları için belirleyici**"

Bahçivan, dünyada artan ekonomik ve ticari kutuplaşmanın Avrupa'nın geleneksel imalat sektörlerinde derinleşen kriz ve

genel anlamda sıkı seyreden dış finansal koşulların damga vurduğu 2024 yılında, **Türkiye**'nin enflasyonla mücadele adımlarının **sanayi** kuruluşlarının ekonomik faaliyetleri açısından belirleyici önemde olduğuna dikkat çekti. Bahçivan, bir yandan enflasyonu kontrol altına almak, diğer yandan dış kırılganlıkları azaltmak, büyümeyi dengeli ve sürdürülebilir bir patikaya taşımak gibi hedefler doğrultusunda hayata geçirilen ekonomi programının, özellikle 2024'ün ikinci çeyreğinden itibaren daha kapsamlı bir şekilde uygulanmaya başlanması finansman maliyetlerini artırdığını ve iç tüketimde ivme kaybına yol açtığını belirtti.

İSO İkinci 500 verilerinin bütün dış ve iç ekonomik geliş-

melerin **sanayi** sektörleri üzerindeki baskıyı artırdığını açıkça ortaya koyduğunun altını çizen Bahçivan, şöyle konuştu: "Özellikle gerek üretim gerekse işletme faaliyetleri açısından krediye erişime duyarlılığı daha yüksek olan küçük ve orta ölçekli işletmelerimizin bunu güçlü bir şekilde hissettiğini görüyoruz. Bu faaliyet koşullarına karşın **sanayimiz**, ekonomimizin daha sağlıklı ve rasyonel bir zemine oturması için verilen mücadeleye, güçlü bir sorumluluk anlayışıyla; üretmek, ihracat yaparak ve istihdam yaratarak destek vermeye devam ediyor. Bu nedenle, yaşadıkları birçok sıkıntıya karşın 2024 gibi zorlu bir yılda **sanayi** sektörlerimizin göstermiş olduğu bu performans takdire şayan."

ISO ihracat iklimi Endeksi 51,0 oldu

İSTANBUL Sanayi Odası (ISO) Türkiye İmalat Sektörü İhracat İklimi Endeksi, Haziran 2025'te 51,0 seviyesinde oldu. Endeks, Türk imalatçıların ihracat pazarlarında talep koşullarının ılımlı da olsa güçlenmeye devam ettiğini gösterdi. Bu verilerle ihracat iklimindeki iyileşme eğilimi 18. aynaya ulaştı.

En büyük 10 ihracat pazarı içinde ekonomik aktivitenin en güçlü olduğu ülke Birleşik Arap Emirlikleri olurken, ABD'de de güçlü artış sürdü. Almanya ve Birleşik Krallık genişleme bölgesine geçti, Fransa ve Romanya'da ise daralma devam etti. En hızlı üretim artışı Hindistan'da görülürken, en sert bozulma Polonya'da kaydedildi.

S&P Global Ekonomi Direktörü Andrew Harker, "Türkiye'nin önemli ihracat pazarlarında iktisadi faaliyetlerin sürmesi, firmalara yeni iş fırsatları yaratıyor. Ancak ABD'nin gümrük vergisi adımları, temmuzda yeni dinamikleri beraberinde getirebilir." değerlendirmesinde bulundu.